

televä kansainvälinen kokous. Hudsonin toimittama kokoomateos on tämän kokouksen yhteenvetoraportti.

Kokouksessa oli viisi työryhmää:

1. Satelliittipalvelujen ja tekniikan uudet suunnat
2. Uudet satelliittipalvelut ja niiden kansainväliset vaikutukset
3. Satelliitit ja kolmas maailma
4. Kehitysmaiden televiestinnän vaatimukset
5. Kansainvälisen satelliittipolitiikan tuleva suunta

Teknologian valmistajia edustivat kokouksessa lähinnä Yhdysvallat, mutta osanottajia oli myös Kanadasta ja Japanista.

Kehitysmaiden kokemuksista kertoivat Meksiko (MORELOS-Mexican Domestic Satellite) ja Brasilia (BRASILSAT) sekä latinalaisen Amerikan PanAmSat ja luonnollisesti Alaskan kokeilut.

Oikeastaan kokoomateoksen alaotsikko "Challenges for North and South" kertoo siitä hyvin paljon. Esitelmöitsijät/kirjoittajat uskovat vakaasti teknologian voimaan ja myönteisiin vaikutuksiin. Näitä ei aseteta missään vaiheessa kyseenalaisiksi.

Toinen yhteinen piirre esityksissä on teknologian neutraalisuus. Sillä ei ole poliittisia sidonnaisuuksia. Se on itsessään hyvää ja sitä käytetään kehittymisprosessin keskeisenä työvälineenä. On siis vain hyvää ja vielä parempaa teknologiaa.

Ja päämääränähän on yhteinen entistä tehokkaampi viestintäjärjestelmä ja amerikkalaisittain vapaa tiedonvälitys.

Analyttiselle lukijalle kirjoitukset ovat puisevaa luettavaa. Syitä ja seurauksia ei etsitä tai analysoida, vaan tapahtumat vain kerrotaan ja kuvataan.

Kysymyksessä ovatkin eräänlaiset johdantopuheenvuorot, jotka on sitten koottu samoihin kansiin. Eräänlaisina yleisesityksinä ne kyllä palvelevat paikkaansa, mutta kokeneempi harrastaja tuskin jaksaa teoksesta innostua.

Kirjan sisällön keskinkertaisuutta suurempikin haastaja on kuitenkin aika. Tekniikan kehitys on erityisesti tällä alueella niin nopeaa, että vuoden 1984 näkymät ovat jo auttamatta historiaa.

Rolf Leppänen

Televisio muutoksessa

DRUMMOND, Philip & PATERSON, Richard (toim.). Television in Transition. Papers from the First International Television Studies Conference. London, BFI, 1985. 280 s.

Televiestitutkimus tuntuu eriytyneen muutamaksi toisistaan erillään olevaksi haaraksi tai näkökulmaksi, jotka valitettavan harvoin kohtaavat toisiaan. Omalla tahollaan ovat ne, jotka väittelevät julkisesta palvelusta ja kaupallisista paineista; omallaan ne, jotka tutkivat tv-väkivallan vaikutusta lapsiin; omallaan ne, joita kiinnostaa yleisön vastaanottokäyttäytyminen; ja samoin ne, jotka kaivavat esiin tv-ohjelmiin sisäänkirjoitettuja merkityksiä tai ideologiaa.

Jo näiden näkökulmien perusteella voitaisiin puhua television politologiasta, psykologiasta, sosiologiasta ja semiologiasta.

Philip Drummond ja Richard Paterson ovat koonneet toimittamaansa kirjaan 15 alustusta, jotka ovat peräisin vuonna 1984 Lontoossa pidetystä televiestitutkijoiden konferenssista. Kirjoittajia on kuudesta Länsi-Euroopan maasta sekä lisäksi Israelista, Yhdysvalloista ja Kanadasta.

Television in Transition -teoksen kirjoitukset jakaantuvat jokseenkin jäännöksittä kolmen sateenvarjon alle: television instituutiot (politologiat), television yleisö (sosiologia) ja ohjelmien ideologia (semiologia), vaikka aivan niiden mukaisesti kirjan lukuja ei olekaan järjestetty.

Kohtaamisia näkökulmien välillä ei nytkään juuri nähdä. Luontevaa on, että puhuttaessa yleisön ohjelmamieltyyksistä sivutaan julkisten ja kaupallisten tv-yhtiöiden toimintaehtoja. Yhtään yllättävältä taas ei tunnu, että semiologit (älköön nimitystä tulkittako aivan kirjaimellisesti vaan avarammin) lukevat vain ja ainoastaan tekstiä, ikään kuin varoen kolauttamasta päättään tv:n hallintomallien ankariin nurkkiin.

Esimerkki semiologiasta voisi olla Ellen Seiter, joka kirjoittaa amerikkalaisen tv-tuottajan Aaron Spellingin menestysarjojen ideologiasta. Hän löytää saman hegemonisen sisältökoodin niin Mod Squadista kuin Starskysta ja Hutchista,

niin Lemmenlaivasta kuin Hotellista - eikä yhtään jälkeen jää Charlien enkelitkään: ne kaikki vahvistavat auktoriteetin valtaa, sosiaalisia hierarkioita ja seksuaaliteetin kontrollia, kirjoittaja sanoo.

Seiterin tulokset varmasti pätevät. Se mikä niissä kiusaa, on pikemminkin niiden itsestäänselvyys ja myös tutkijan ylimielinen varmuus hänen oman lukutapansa oikeutuksesta. Se on ongelma, jonka kanssa diskurssianalyysia lähellä olevat menetelmät joutuvat koko ajan painimaan.

Onnistuneempi on E. Ann Kaplanin analyysi amerikkalaisesta musiikkiteleviosta, MTV:stä. Kaplan näkee lyhyiden rockvideoiden vastaavan johdonmukaisesti tv:n ohjelmavirran vaatimuksia. Niiden jatkuvasti vaihtuvat kuvat, välähdyksenomaiset ideat ja suruttomasti toisiinsa yhdistetyt lainat sitovat katsojaa vain löyhästi, estäen häntä uppoamasta syvemmälle kuin havainnon ja tunnelman tasolle. Kaplanin mukaan rockvideoihin on kyllä rakennettu sisään erilaisia subjektipositioita, mutta "ne kumoavat toinen toisensa".

Ne jotka lähitulevaisuudessa tutkivat rockvideoita, tuskin voivat sivuuttaa Kaplanin jaottelua (1) romanttisiin, (2) modernistisiin ja (3) postmodernistisiin videoihin. Oppi-isistä kiinnostuneille tiedoksi: Kaplanin linkki postmodernismikeskusteluun on tietysti Frederic Jameson.

Justin Lewis tutkii artikkelissaan, miten yleisö dekodaa uutislähetystä. Hän antaa myös käytännön ohjeita uutistentekijöille siitä, miten aiheita tulisi käsitellä, jotta sisäenkoodaus ja uloskoodaus löytäisivät mahdollisimman hyvin toisensa. Teoreettisesti perustellun tuntuiset lähtökohdat taipuvat hänen käsittelyssään yllättävän helposti pragmaattiseksi ohjesäännöksi.

Peter Dahlgren katsoo uutisia aivan toisesta suunnasta kuin Lewis. Hän muistuttaa, ettei uutisia katsota pelkästään tiedon tähden, vaan mukana on myös "extra-informatiivinen", "extra-informaalinen", jopa poeettinen ja alitajuinen puolensa - kaikki se, mikä synnyttää katsojassa osallistumisen ja läsnäolon tunteen, vaikka melkoinen osa informaationsällöstä jäisikin tavoittamatta.

Jos sosiologeja ja semiologeja vaivaa hienoinen naiivius tv:n instituutioiden suhteen, politologit puhuvat kovin yksin-

kertaistaen itse ohjelmista.

Esimerkin tarjoaa Giuseppe Richeri, joka kirjoittaa eurooppalaisen television kehityssuunnista. Julkisen palvelun ihanteet rapisevat joka puolella, hän näkee aivan oikein mutta tulkitsee muutoksia kovin ongelmattomasti puhuen ohjelmiston "laadun" heikkenemisestä, "kaupallistumisesta" jne.

Siksi terveemmältä tuntuukin Ian Connellin ja Lidia Curtin artikkeli, joka pohtii sitä, miten oppia tulemaan toimeen kaupallisen sektorin kanssa. Teema on Connellille tuttu: hän on ennenkin halunnut tärkeä vasemmiston myyttiset ja yksioikoiset käsitykset julkisen palvelun autuudesta ja kaupallisen television kirouksesta.

Connell ja Curti - kuten eräät muutkin kirjan kirjoittajat - puuttuvat Euroopan julkisten tv-yhtiöiden tunnettuun rasitteeseen, holhoavaan paternalismiin. Heidän mielestään juuri se on ollut omiaan karkottamaan yleisöä kaupallisten kanavien ääreen. Ja koska television uusi murros on tosiasiassa, "varjonyrkkeily yksityisen sektorin kanssa on lopetettava", he kirjoittavat. Connellin ja Curtin mielestä on etsittävä kaupallisessa televisiossa piilevää lupausa.

Hekin myöntävät, että esimerkiksi Italiassa kuvaruudun ovat vallanneet visailut, isännöidyt puheviihdeohjelmat, japanilaiset animaatiot ja brasilialaiset saippuaopperat, mutta heidän mielestään niiden suosio opettaa RAI:lle ja muille julkisille tv-yhtiöille toisenlaisen maun maailmaa, sitä jonka ne ovat aiemmin paljolti laiminlyöneet.

Missä se kaivattu lupaus on?

Hieman newcombilaisittain Connell ja Curti korostavat sitä, että yleisö osaa kommunikoida triviaali-ohjelmistonkin kanssa: kyse on dialogista, jossa vastaanottajat voivat valita omat repliikkinsä. Suosituin tv-ohjelmisto tarjoaa mahdollisuuden harjoittaa paitsi ohjelmien oman maailman koko yhteiskunnan dekonstruktioita - näin se kaikessa ideologisuudessaan samalla syö omaa ideologisuuttaan toisesta päästä.

Voi olla, että Connell ja Curti uskovat kätteettomaan lupaukseen, mutta Toivon periaatetta toki kannattaa pitää yllä. Terveen epäilyksen hengissäpitämiseksi taas olisi hyödyllistä testata eri maissa, missä määrin Giuseppe Richerin

teesit television muutossuunnista pitävät paikkansa. Ne ovat nämä:

(1) Yhä johdonmukaisemmin turvautaan pienimpään yhteiseen nimittäjään eli suurimpaan mahdolliseen yleisöön.

(2) Ohjelma-aikoja kasvatetaan nykyisestä.

(3) Kotimaisen ohjelmiston osuus vähenee nykyisestä; tilalle ostetaan suurten tuottajamaiden standardiohjelmistoa.

(4) Nämä tekijät yhdessä homogenisoivat ohjelmistoa nykyisestä.

Yleisradion tuore tutkimus (Tuuli Tukiainen: Television ulkomainen ohjelmatarjonta, Suunnittelu- ja tutkimusosasto, B 2/1987) vihjaa, että ainakin toinen ja kolmas teesi pitävät paikkansa. Entä loput?

Heikki Hellman

Tie Vietnamiin

MACDONALD, Fred J. Television and the red menace. The video road to Vietnam. Praeger, New York, 1985. 277 s.

McDonaldin kirjan perusväittäjä on yksinkertainen: Yhdysvallat ei hävinnyt Vietnamin sotaa liberaalin ja tappiomielialaa ruokkineen televisiojournalismin vuoksi, kuten uusoikeistolaiset ja konservatiivit nykyisin väittävät. Vaan: Yhdysvallat ylipäättään joutui Vietnamin suohon kriittikömmän ja kiihkeästi antikommunistisen televisionsa vuoksi.

McDonald perustelee näkemystään seuraavasti. Televisiotoiminta kehittyi Yhdysvalloissa kylmän sodan ja mc-carthyismin vuosina, joiden raskas poliittinen henki juurtui ohjelmistoon. Kun televisiosta vähin erin tuli amerikkalaisyleisön käytetyin ja luotetuin tiedotusväline, sen poliittinen luonne muutti koko poliittista kulttuuria.

Nuori Yhdysvaltain televisio uskotteli katsojilleen tuhansin tavoin kommunismin pahuutta, Amerikan hyvyttä ja periksi-antamattomuuden välttämättömyyttä;

kommunistien maailmanvalloitusuunnitelmaa on vastustettava missä hyvänsä ja koska hyvänsä, sillä muuten valtaavat maailman pimeyden voimat. Tämän sadunomaisen tulkintakehyksen vuoksi yleisö oli valmis hyväksymään Kennedyn ja Johnsonin hallitusten eskalaatiopolitiikan Kaakkois-Aasian sodassa.

Toki tv-journalismilla oli osansa myös myytin särkemisessä 1960-luvun lopulla, MacDonald myöntää, mutta se on jo toinen juttu.

McDonaldin päätelmiä ei ole pakko ottaa vakavasti nauttiakseen kirjasta. Pääosin kyse on näet Yhdysvaltain 1950-luvun ja 1960-luvun alkupuolen televisio-ohjelmiston poliittisen sisällön kuvailusta. Ote on laaja, sillä mukana ovat uutis- ja ajankohtaisohjelmien ohella myös tilannekomediat, saippuaoopperat, agenttisarjat, jne. - tuolloisen ohjelmiston koko kirjo.

McDonald näkee vaivaa osoittaakseen sen tarkkuuden, jolla kriittiset ja analyyttiset näkemykset oli kitketty tv-tarhasta. Sama sensuurihenki, joka suurimman punapelon vuosina sai kirjastot kiel-tämään Robin Hoodin poliittisesti vaaral-lisena, kahlitsi mielipiteenvapauden 1960-luvun loppuvuosiin saakka. Kun CBS:n reportteri Morley Safer näytti 1965 uutisissa amerikkalaisotilaita sytyt-tämässä tuleen olkikattoisia vietnamilais-koteja, presidentti Johnson määräsi hänen taustansa tutkittavaksi. Saferia ei kyetty osoittamaan kommunistiksi, mutta CBS:n johdolle tehtiin tiettäväksi hänen epä-isänmaallisuutensa toinen selittäjä: Safer oli kanadalainen.

Jonkinlaista läpimurtoa merkitsi se, että Joan Baez pääsi 1969 esiintymään valtakunnallisessa televisiolähetyksessä. Tosin silloinkin ohjelman lähetystä siir-rettiin kolme viikkoa ja siitä leikattiin pois Baezin radikaaleimmat kommentit.

McDonald on parhaimmillaan kuva- tessaan kylmän sodan vuosien ohjelmiston poliittisuutta. Pienellä pujottelulla katso- ja saattoi rakentaa koko tv-iltansa anti-kommunistisille nautinnoille. Ensin vaik- kapa piirretty lastensarja, jossa "Captain Midnight" rientää Rautaesiripun taakse pelastamaan Zaboria, Balkavian maan- alaisen vastarintaliikkeen johtajaa. Sitten piispa Sheenin ajatuksia kommunismista uskonnollisessa ohjelmassa Life Is Worth Living: sosialistinen vapaus on "... her-